

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 1/08-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Š. S., H., zastúpeného advokátkou JUDr. J. V., H., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 109/2006 a jeho rozsudkom z 8. februára 2007 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti Š. S. **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. mája 2007 doručená sťažnosť Š. S., H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. J. V., H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Prešove

(ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 109/2006 a rozsudkom z 8. februára 2007.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 1/08-8 z 10. januára 2008 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože nesprávne číselné označenie základného práva v sťažnosti (čl. 46 ods. 2 ústavy) považoval vzhľadom na jej odôvodnenie za písársku chybu.

Zo sťažnosti vyplýva, že v označenom súdnom konaní krajský súd rozhodoval o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 C 113/2004 z 12. januára 2006 vo veci návrhu na zvýšenie výživného. Krajský súd nariadil v odvolacom konaní pojednávanie na 8. február 2007. Sťažovateľ faxovým podaním z 9. januára 2007 ospravedlnil svoju neúčast' na tomto pojednávaní z dôvodu plnenia dôležitých a neodkladných pracovných stavebných povinností pri rekonštrukcii detského oddelenia Fakultnej nemocnice M. v P., kvôli ktorým ho zamestnávateľ odmietol uvoľniť zo zamestnania, a to až do doby podstatnej finalizácie stavebnej časti rekonštrukcie. Z tohto dôvodu sťažovateľ zároveň požiadal o odročenie pojednávania po 1. apríli 2007. Krajský súd napriek tomu vec prerokoval na pojednávaní 8. februára 2007 v neprítomnosti sťažovateľa a rozhodol tak, že potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti sťažovateľa prispievať navrhovateľovi na jeho výživu mesačne sumou 4 000 Sk od 1. septembra 2005 do budúcnosti a vo výroku o trovách konania.

Sťažovateľ namieta, že postupom krajského súdu v odvolacom konaní a jeho rozhodnutím mu bola odňatá možnosť vyjadriť sa k stanovisku navrhovateľa k jeho odvolaniu, ako aj právo s ohľadom na dĺžku súdneho konania v prípade neúspechu podať návrh na povolenie úhrady dlžného výživného v splátkach podľa jeho možností a schopností pri zohľadnení nevyhnutných životných nákladov, keďže u sťažovateľa došlo v priebehu

konania k zmene pomerov v súvislosti so zhoršením zdravotného stavu. Má zvýšené výdavky na nákup liekov, diabetickú diétu a diétne stravovanie, dôkazy o tom nemohol uplatniť ako nové dôkazy v zmysle § 205a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a rozsudkom krajského súdu z 8. februára 2007 a v nadväznosti na to, aby označený rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu, pretože v tom čase bola sudkyňa spravodajkyňa Ľudmila Gajdošíková členkou II. senátu ústavného súdu. Podľa rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2008 sa sudkyňa spravodajkyňa Ľudmila Gajdošíková stala členkou IV. senátu ústavného súdu. Z tohto dôvodu túto vec prerokoval a rozhodol o nej senát v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním doručeným 20. februára 2008, ako aj krajský súd vo vyjadrení doručenom 11. februára 2008 vyslovili súhlas s upustením od ústneho pojednávania a podľa názoru ústavného súdu nemohlo ústne pojednávanie prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Krajský súd vo svojom stanovisku k sťažnosti sp. zn. Spr 10013/08 z 31. januára 2008 uviedol takmer doslovne podstatnú časť odôvodnenia namietaného rozsudku sp. zn. 4 Co 109/2006 z 8. februára 2007 a s poukazom na toto odôvodnenie vyhodnotil okolnosti uvádzané sťažovateľom v sťažnosti ako nedôvodné. K postupu v odvolacom konaní vo vzťahu k námietkam sťažovateľa sa krajský súd nevyjadril.

V stanovisku k vyjadreniu krajského súdu doručenom ústavnému súdu 29. apríla 2008 právna zástupkyňa sťažovateľa poukázala na absenciu stanoviska krajského súdu k podstate sťažnosti a k odôvodneniu sťažnosti ďalej uviedla:

„Sťažovateľ ako odporca v predmetnom odvolacom konaní nemal možnosť podať svoje vyjadrenie k skutkovým a právnym dôvodom uvedeným vo vyjadrení navrhovateľa k jeho odvolaniu, v ktorom navrhovateľ namietal nadštandardný spôsob života odporcu, prípadne doplniť svoje stanovisko ohľadom svojho vyjadrenia k jeho námietke o okolnosti, že výdavky navrhovateľa ako študenta vysokej školy sú vysoko nadštandardné a zavádzajúce. Tento vadný procesný postup odvolacieho súdu nebol zhojený ani včasným doručením písomného vyjadrenia navrhovateľa k odvolaniu odporcu, čo vyvoláva otázku porušenia rovnosti strán a v súvislosti s realizáciou tohto princípu povinnosť súdu zabezpečiť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv, porušením zásady zákonnosti a spravodlivého súdneho procesu zaručeného pre každého účastníka Ústavou SR.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Článok 46 ods. 1 ústavy je ústavným základom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50). Zároveň podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o tejto ochrane ustanoví zákon, resp. v zmysle

čl. 51 ods. 1 ústavy je možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú (I. ÚS 56/01). Ústavný súd nemôže rozhodovať o veci, o ktorej má rozhodovať dovolací súd. V rozpore s princípom právneho štátu by bolo, keby o jednej (rovnakej) veci rozhodovali paralelne dva sudy.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu porušením procesnoprávnych princípov spravodlivého súdneho konania tým, že krajský súd rozhodol v odvolacom konaní na pojednávaní bez jeho prítomnosti, hoci sa ospravedlnil a požiadal o jeho odročenie, a bez toho, aby mu umožnil oboznámiť sa so stanoviskom protistrany k jeho odvolaniu a vyjadriť sa k nemu.

Zistenie sťažovateľom namietaných väd odvolacieho konania je podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Prípustnosť dovolania nie je však založená len tvrdením účastníka o existencii procesných väd spôsobujúcich tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sú taxatívne uvedené v § 237 písm. a) až g) OSP, ale tým, že napadnuté rozhodnutie niektorou z týchto väd skutočne trpí.

Podľa judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 102/04) odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým účastníkovi konania znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva [napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom a k právnej stránke veci a pod.; obdobne podľa doterajšej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napr. rozhodnutie sp. zn. 5 Cdo 102/01 z 27. septembra 2001 a sp. zn. 5 Cdo 93/2000 z 25. októbra 2000].

Podľa § 101 ods. 2 v spojení s § 211 ods. 3 OSP v znení účinnom do 30. júna 2007 ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka.

Vychádzajúc z judikatúry najvyššieho súdu (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 16/01 z 27. februára 2000 in Zb. sr., zv. 3, roč. 2002, s. 32) súdne konanie trpí vadou v zmysle § 237 písm. f) OSP, ak účastník konania z existujúceho a dôležitého dôvodu požiadala o odročenie pojednávania a súd napriek tomu vec prejednal a rozhodol v jeho neprítomnosti.

Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 ods. 4 vylučuje prípustnosť dovolania vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov s výnimkou rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

Ústavný súd vo svojej judikatúre k otázke prípustnosti dovolania (IV. ÚS 283/07, III. ÚS 171/06) vyslovil, že prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP je založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu bez ohľadu na povahu predmetu konania, ak sa v ňom namieta niektorá z procesných väd konania uvedených v tomto ustanovení; v týchto prípadoch možno napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, pri ktorých je inak dovolanie vylúčené.

Taký je aj prípad sťažovateľa. Z hľadiska predmetu konania, ktorým bolo rozhodovanie o návrhu na zvýšenie výživného, ide o vec upravenú zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dovolanie v ktorej nie je podľa § 238 ods. 4 OSP prípustné. Sťažovateľ však namieta, že mu krajský súd svojím nesprávnym postupom v odvolacom konaní znemožnil uplatnenie jeho procesných práv, a tým mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydanému v konaní, ktoré je postihnuté procesnou vadou uvedenou v § 237 OSP, a to aj vo veciach, v ktorých je inak dovolanie podľa § 238 ods. 4 OSP vylúčené, vyplýva aj z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu

(rozsudok sp. zn. 5 Cdo 147/01 z 30. januára 2002). Z predloženého spisu okresného súdu z 25. marca 2008 nevyplývalo, že by sťažovateľ uplatnil na ochranu svojho základného práva dovolanie. Skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil svoje zákonné právo, nie je dôvodom, aby ústavný súd reparoval pochybenie sťažovateľa.

Právomoc ústavného súdu na konanie o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je daná iba vtedy, ak rozhodovanie o namietanom porušení základných práv alebo slobôd nepatrí do právomoci všeobecného súdu. Ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Sťažovateľ sa mal preto skôr, ako sa sťažnosťou obrátil na ústavný súd, domáhať ochrany svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podaním mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 236 a nasl. OSP, ktorý bol na ten účel prípustný. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Pretože rozhodovanie o ďalších častiach petitu sťažnosti je podmienené vyhovením sťažnosti vo veci samej (vyslovením porušenia základných práv alebo slobôd zaručených v ústave alebo v kvalifikovanej medzinárodnej zmluve), ústavný súd sa už týmito návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2008